СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 36. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 13. лютого, 1929. VOL. XXXVII. No. 36. Jersey City, N. J., Wednesday, February 13, 1929. THREE CENTS.

ПРОТИ ДОСТАВИ ЗБРОЇ І МУНІЦІЇ ВОЮЮЧИМ

ПОРТЕР СТАВИТЬ НОВУ РЕЗОЛЮЦІЮ В ПАЛАТІ ПОСЛІВ, ЯКА ДОПОВНЯЄ РЕЗОЛЮЦІЮ СЕНАТОРА КАПЕРА.

ВАШИНГТОН, 12. лютого. — Стефан Дж. Портер, посол з Пенсилвенії, поставив в палаті послів резолюцію, силою якої президент Злучених Держав може видати проклямацію і спинити довіз зброї і муніції з боку Злучених Держав якій-небудь державі, що підняла воєнні кроки, або яка находиться в такім положенню, що в ній може вибухнути революція. Ця резолюція йде дальше резолюції сенатора Капера, котрий домагався здержання достави зброї тільки супроти тих держав, які підписали Паризький договір, а потім його зломали.

Секретар стейту Келог обіцяв поперти резолюцію Портера. Рівнож і президент Кулидж заявляється за нею.

ФОРД ДАЄ $5,000,000 НА МУЗЕЙ.

ЦЕ ПРЕЗЕНТ ДЛЯ ЕДИСОНА В ДЕНЬ ЙОГО УРОДИН.

ФОРТ МАЄРЗ, Флорида, 12. лютого. — З рамени Генри Форда стверджено, що він дарував пять міліонів долярів на технічну школу і музей, присвячені памяти його приятеля Томи Альви Едисона. Форд передав ту суму до диспозиції товариства „Едисон Пайонірс", яке складається з приятелів і обожателів Едисона і яке має багато памяток, звязаних з винахідною творчістю Едисона. Всі ті памятки мають бути перенесені до Дірборн у Мишиґен і там злучені з тою колекцією, що її призбирав Форд. Тут буде побудований музей, а в нім переховані всі ті памятки. Музей буде власністю американського народа.

ЕДИСОН ПРОРОКУЄ.

ЗАПОВІДАЄ ПАНІКУ І КРАХ НА БІРЖІ І ДОБРІ ЧАСИ ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ ГУВЕРА.

ФОРТ МАЄРЗ, 12. лютого. — Едисона відвідали вибраний президент Гувер, Форд і богато інших, а між ними і 40 журналістів. Едисон не дочуває, тому журналісти предложили йому список з ріжними питаннями. У відповіди Едисон заявився за прогибіцією, а проти спекуляції на біржі, яка скінчиться, на його думку, загальною панікою і крахом.

Едисон заповів, що за Гувера прийдуть добрі часи. Рівнож подав, що його досліди над гумою поступили дуже багато вперед і він певний, що Злучені Держави будуть в короткому часі продукувати стільки гуми, скільки їм потреба.

СПЕКУЛЯЦІЯ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК, 12. лютого. — Резервовий Банк не підніс процентової стопи, як того брокери надіялись, і біржа успокоілась, а спекуляція зросла знову.

ЛЕТУНСЬКИЙ РЕКОРД ЖІНКИ.

МИСС ТРАВТ ПЕРЕБУЛА 17 ГОДИН У ВОЗДУСІ ТА ПОБИЛА РЕКОРД МИСС СМИТ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, 12. лютого. — Мисс Евелин Травт злетіла сьогодня в год. 10.16 рано на землю, перебувши на літаку 17 годин і пять мінут. В той спосіб побила вона рекорд попередньої жінки на 3 години і 48 мінут.

Сімнацятьлітна летунка Мисс Еликор Смит з Фріпорт, Лонг Айленд, як тільки довідалася, що її побила Мисс Травт, заповіла, що на протязі місяця полетить знову, щоби здобути новий рекорд.

ПОСЛІДНЕ ДІЛО ЛИНКОЛНА.

УЛАСКАВИВ ТЮРЕМНОГО ВЯЗНЯ.

НЮ ЙОРК, 12. лютого. — Емануель Герц, адвокат і збирач памяток по Линколні, доказує, що Линколн підписав уласкавлення для вязня перед самим відїздом до театру, де його стрінула смерть з руки фанатика. Те уласкавлення це послідний урядовий акт великого президента і визволителя.

РАТИФІКОВАНО ДОГОВІР З КИТАЄМ.

КИТАЙСЬКЕ НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО БУДЕ КОНТРОЛЮВАТИ ВСІ ЦЛА.

ВАШИНГТОН, 12. лютого. — Сенат ратифікував договір торговельний, заключений між урядами Злучених Держав і націоналістичним у Китаю.

Президент Кулидж заявив, що договір той опертий на приязних відносинах, які завше панували між Китаєм і Злученими Державами. Той договір став взірцем для других держав, які держали контролю над цлами Китаю і в той спосіб нарушували суверенність тої держави.

ГАҐЕНБЕК В АМЕРИЦІ.

ЗАДУМУЄ ПЕРЕНЕСТИ СЮДИ СВОЮ ВЕЛИКУ КОЛЕКЦІЮ ЖИВИХ ДИКИХ ЗВІРЯТ.

НЮ ЙОРК, 12. лютого. — Сюди прибув на кораблі „Дайчлянд" світової слави торговець дикими звірятами, Ґайнрих Гаґенбек, котрий посідає величавий зоольоґічний город коло Гамбурґа. Гаґенбек каже, що йому дуже важко продовжати тепер своє діло в Европі і він хоче провірити відносини в Америці. А як вони будуть підхожі, готов перенести свою менажерію до Злучених Держав.

ХІЛЬ СПОКІЙНИЙ.

МЕКСИКО СИТІ, 12. лютого. — Цілий край живе в напруженню з приводу атентату на президента Хіля, тільки сам президент прийшов як звичайно до офісу і працює спокійно далі.

ВІЙСЬКО ПРИ ІНАВҐУРАЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 12. лютого. — 3,800 офіцирів і жовнірів возьме участь у параді при інавґурації Герберта Гувера.

КРИТИКУЮТЬ ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ.

Вилієм Т. Стон доказує, що всі кращі урядовці покидають департмент стейту, бо дуже лихо платні.

СТРАШНІ МОРОЗИ В ЕВРОПІ

Европа не памятає, коли в ній була така зимна погода, як тепер. В Берліні температура повітря впала до 22 ступнів нижче зера, а в горах Шлезьку морози дійшли до 40 ступнів нижче зера. Багато людей замерзло і все населення на загал дуже терпить. В Балтійському та Німецькому морях багато пароплавів замерзло й нема можливости їх ратувати. Перший раз в історії моторові боси почали їздити по леду між Гамбурґом та поблизькими островами.

„БИЙ ЖИДІВ, РАТУЙ РАДИ".

Антисемітизм у Радянській Росії все більше шириться. Він захоплює не лише звичайне несвідоме населення, але й „вождів пролетаріята". Ось приклад: У Твері голова губерніяльного виконавчого комітету Радіонов на офіціяльних зборах комітету заявив, що ввесь уряд у Радянщині знаходиться в руках Жидів. Тому він взивав членів комітету до боротьби з жидівською небезпекою. Тому, що не всі члени комітету згодилися зі своїм головою, між ними почалася бійка, підчас якої добре потовкли себе прихильники й вороги жидівського „засилля".

РЕКОРДОВЕ МІСТО.

На засіданні міської ради Будапешту директор фінансів Ген подав до відома таку сензаційну статистику: минулого року було в місті 600,000 податкових екзекуцій. Тому, що в місті є всього 150,000 осіб, які платять податки, виходить, що пересічно припадає на одну особу 4 екзекуції річно. Влада думає над способом, як вийти з цієї ненормальної ситуації.

ЖЕРТВИ ЗАЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ.

При катастрофі біля Руданець убиті кермании поїзду Мартин Бідний і палій Іван Цецюра. Ранені важко машиністи Ренкав і Беда, лекше залізничі урядовці П. Гаровський і І. Краєвський. З пасажирів є ранених 13 осіб, усі Жиди, здебільша купці, і Теодор Прокопович з Камінки Струмилової.

ЛЮБОВНІ ПРИСТРАСТИ.

У Жовтанцях убив 21-літній парубок В. Матис 25-літнього Т. Сидельника, свого поседреднього суперника. Сидельник мав намір женитися з молодою місцевою вдовою Вихопень, яка мала доросту доньку. З цією донькою хотів женитись Матис, з бачив, що грунт, який має його майбутня свекруха, не вистарчить по половині і тому хотів позбутися Сидельника.

ВОВКИ.

У Виленщині на польсько-радянськім кордоні напало велике стадо вовків на стежу К. О. П., що переходила лісом. Вояки стріляли на вовків і хоч застрілили їх кілька, не могли обігнатися від них. Щойно погонь світляних ракет відстрашили звірюки.

СПАЛИЛИ КОМУНІСТИЧНЕ ГОСПОДАРСТВО.

Селяне вяземського повіту спалили комуністичне господарство Безсоново. Фільварок підпалено відразу з ріжних боків. В огні загинуло все його майно разом з новими тракторами. Селяне відмовилися гасити вогонь. Місцеві газети гадають, що фільварок спалили селяне, щоби пометнтися за розстріл їх односельчанина Кузнецова, котрий убив комуніста Волкова.

УРОЧИСТИЙ ПОХОРОН ҐІНЕФЕЛЬДА.

В Берліні урочисто похована героя перелету через Атлянтійський океан на літаку „Бремен" барона Ґінефельда. В похороні взяли участь представники німецької армії й фльоти, представник президента Гінденбурґа, депутати Райхстаґу, члени уряду, його товариші по перелету, Фіцморис та Кель, і багато інших визначних німецьких мужів. На труну Ґінефельда, крім інших вінців, покладено вінець від екс-кайзера Вільгельма. Бувший кронпринц прислав на похорон вінець, до якого була прикріплена написана ним поема. Американський посол Шурман, що був на похороні, вислав телеграму співчуття до матері Ґінефельда.

СПЕКА В АВСТРАЛІЇ.

До Лондону прийшли вістки, що в цілій Австралії тепер страшна спека. Біля Аделяйди наслідком спеки занялись околичні прерії. Згоріло кількадесять квадратових кільометрів степу.

ВНУТРІШНЯ ВІЙНА В СССР.

Селяне вбили голову брянського виконавчого комітету, Нікіфорова. Він раніше командував червонознаменською кавказською дивізією.

Козаки станиці Мечетинської, Донської Области, вбили члена управи донського союза комуністичних господарств Смірнова.

В Саянському районі, Асхабадської округи, вбито члена виборчого комітету Ягмуд Саїда Мурадова.

Козак кубанської станиці Хмельницької, Давко, поранив члена станичної ради Пушкарського.

В Тульському повіті селяне села Часовиє розгромили сільську раду та поранили голову її Єремієва.

В Новомиколаївській окрузі забито селянського кореспондента-комуніста Бєлковського. Суд присудив до розстрілу за організацію цього вбивства шестеро селян.

В селі Дулепово, московського повіту, ножем у спину поранено секретаря місцевого комсомола Лушагіна.

В селі Михайловці, Бійської округи, селяне спалили комуністичний фільварок „Парижська Комуна".

У вятській губернії селяне скастрували двох комуністів, що приїхали в одно село для організації союза незаможних. Обидва комуністи померли на закаження крови.

Повстанці в Туркестанській области вбили командуючого ташкентською групою військ ЧЕКА — Миколаєнка.

На польсько-радянському кордоні війська ЧОНА розброїли, дві роти червоноармейців, що відмовилися виступити у Вітебській губернії по здавлення селянських заворушень.

ПАРУБОЦЬКИЙ ПОДАТОК У ГРЕЦІЇ.

Грецький уряд рішив збільшити свій буджет і населення свого краю новомодним законом на прикладом Італії. Міністерство здоровля підготовляє проєкт податку на нежонатих. Усі, що скінчили 30 літ, а не оженились, будуть обовязані (до 55 року (якщо видержать у свому оподаткованому стані) платити досить високий податок.

ОРИҐІНАЛЬНИЙ СТРАЙК.

В Пекіні скінчився один з найдивніших страйків. Страйкували трамваєві кондуктори. В який спосіб? Не продавали білетів пасажирам і позволяли їм їхати даром. Страйк повстав як вияв протесту проти метод жовнірів китайської народньої армії, котрі потирбували кількох кондукторів.

РЕВІЗІЯ.

Дня 19-го грудня 1928 р. перевела поліція ревізію в селі Полонна, сяніцького повіту, в братів Галущаків, найсвідоміших селян тамошньої громади, шукаючи зброї між книжками та приватними листами. Олекса Галущак, молодий чоловік, іспитований дяк та добрий кооператор, з темної твердині кацапської, якою була донедавна Полонна, зробив свідому українську громаду з читальнею „Просвіти" та гарною кооперативою.

І СТІНИ МАЮТЬ ВУХА!

Дня 4/11 м. р. відбувалося в Вишнівчику у Н. Миськова весілля, на якому дружбував його товариш Дмитро Миськів. Згаданий, складаючи молодятам свої побажання, візвав їх, щоби на дальше осталися карними членами товариств „Сокіл" і читальні „Просвіта", та працювали на втіху рідні та в честь і славу українського народу. З постерунку поліції зроблено за цю промову на Д. Миськова донос, а дохоДження виявили, що в часі промови стояли під вікнами два постерунковi, які, не чуючи цілої промови, перекрутили її зміст, та на свій спосіб промову як „антипаньствову" представили.

ЛЮБОВНА ІСТОРІЯ.

У Львові трапилась трагічна любовна історія. Молодий двацятьлітній послугник (кельнер) з каварні „Бельмонт", Адольф Горшовський, тяжко постріляв молоду жінку старшого поліцая Бонка, Станіславу, і сам застрілився. Бонк оженився кілька літ тому у Львові, але не міг задоволити домагань дівчини, яка була манікуристкою та фризієркою, що звикла до безжурного, веселого життя. З нудьги вона вернулася недавно до своєї професії і часто проводила час у товаристві молодих мущин по кінах і ресторанах. Недавно вона познайомилась з молодим кельнером Горшовським, який закохався в ній і намовляв її розвестись та виїхати з ним до Борислава. Бонкова внесла навіть до суду прохання в справі сепарації, але згодом роздумалась і не хотіла піти за намовами Горшовського, який за той час став її коханком і мешкав у її хаті. Після рішаючої розмови на тему розводу з Бонковою Горшовський у розпуці стрілив двічі до Бонкової, а раз до себе.

АМЕРИКАНЕЦЬ ГОЛОВОЮ РЕПАРАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

ЮНҐА ОДНОГОЛОСНО ВИБРАНО ГОЛОВОЮ КОМІСІЇ ПО ПЕРЕГЛЯДУ РЕПАРАЦІЙ. ВЖЕ ВИРОБЛЕНО ПЛЯН ПРАЦІ КОМІСІЇ.

ПАРИЖ (Франція), 12. лютого. — На першому засіданню комісії експертів по перегляду репарацій, вибрано „неофіціяльно" американського представника Овена Юнґа постійним головою комісії. Генерального секретаря комісія не буде вибирати, а обовязки його виконуватиме приватний секретар Юнґа, Фред Байт.

Комісія буде мати щоденно два засідання. Одне засідання буде починатися в 11 годині ранком, а друге в 3-тій годині пополудні. Німецька делеґація установила пряме телефонічне получення зі свого помешкання до Берліна. Комісія післала привитальну телеграму заступникови президента Злучених Держав Досови, которого репараційний плян саме тепер будуть провірювати.

Праця комісії має обнимати такі питання: 1) установити, коли можливо, загальну суму репарацій, що їх має заплатити Німеччина; 2) виробити щорічну суму сплат, які Німеччина мусить робити і 3) виробити плян видання німецьких облігацій для сплати репараційних боргів. На ці облігації має бути затягнена міжнародня позичка.

ІТАЛІЙСЬКО ВАТИКАНСЬКИЙ ДОГОВІР ПІДПИСАНО.

СКІНЧИЛАСЯ 60-РІЧНА БОРОТЬБА ВАТИКАНУ З ІТАЛІЄЮ. ЗАКЛЮЧЕНО КОНКОРДАТ МІЖ ІТАЛІЄЮ ТА РИМОМ.

РИМ (Італя), 12. лютого. — У Ватикані підписано договір між Папою Римським та Італією, чим покладено кінець ворогуванню Ватикану з Італією. В імени італійського короля договір підписав Мусоліні, а в імени папи кардинал Ґаспарі. Разом з тим підписано конкордат між Італією та Ватиканом. Третій конкордат торкається фінансової винагороди для Ватикану за відібрані від нього Італією землі.

Текст всіх трох документів ще не поданий до загального відома, поки вони не будуть ратифікавані. Але всеж відомо, що першим договором Італія признає повний суверенітет папи над ватиканською державою. Другий документ, себто конкордат, обовязує Італію признати обовязковість церковних законів для своїх горожан. Третій документ установлює винагороду Ватиканови від Італії у висоті 87,500,000 долярів. З цієї суми 39,375,000 Італія має заплатити готівкою, а решту державними бондами.

ТРОЦЬКИЙ В СССР.

ЩЕ НЕ ВИРІШИЛИ, ЩО РОБИТИ З НИМ. ЖАДНА ДЕРЖАВА НЕ ДАЄ ВІЗИ НА ВЇЗД ДО НЕЇ ТРОЦЬКОГО.

БЕРЛІН (Німеччина), 12. лютого. — Тут одержано телеграму з Москви, яка повідомляє, що радянський уряд за кілька днів має остаточно вирішити, що робити з Троцьким. Покищо не знайшлося жадної европейської держави, котра згодилася б впустити до себе Троцького. Разом з тим большевики бояться, що висилка Троцького викличе серед інших держав несприятливе враження для внутрішнього становища СССР.

З Ковна повідомляють, що Троцький хотів би оселитися на півдні Франції, де найбільше сприятливе для його здоровля підсоння. Кажуть, що він уже просив візи французького амбасадора в Москві.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ БАПТИСТІВ У СССР.

РИГА (Латвія), 12. лютого. — Американські баптисти, що нелегально приїхали до СССР, тепер там ведуть успішну релігійну пропаганду, звернули на себе увагу радянського уряду. Радянська влада видала наказ арештувати всіх баптиських проповідників та адміністраторів.

Свої переслідування большевики пояснюють тим, що баптиська пропаганда викликує серед населення нельояльність до большевицького уряду. А специяльно американські баптисти ввесь час тримають звязок із закордоном, що не є бажане для большевиків. Большевики числять, що 10 до 15 міліонів населення радянщини належить до баптистів, або до інших релігійних сект.

ВСЯ ЕВРОПА СКОВАНА МОРОЗАМИ.

МОРОЗИ ЗАХОПИЛИ ВСЮ ЕВРОПУ ВІД СКАНДИНАВІЇ ДО СЕРЕДЗЕМНОГО МОРЯ. БАГАТО ЛЮДЕЙ ВМИРАЄ ВІД СИЛЬНИХ МОРОЗІВ. КОМУНІКАЦІЯ СКРІЗЬ ПЕРЕРВАНА.

ЛОНДОН (Англія), 12. лютого. — Відомости про страшні морози, снігові замети, про численні випадки смерти від морозу, про голод та нападення вовків на людей доходять з усіх країн Европи. Небувалі морози й сніговиці скували всю Европу. В Німеччині таких холодів не було на протязі останніх 200 років. Всі ріки й озера Німеччини, Австрії, Чехословаччини, Польщі, Румунії, Альбанії і т. д. замерзли.

Багато людей гине з холоду і їх не можуть ховати, бо земля так замерзла, що треба її рвати динамітом, щоб викопати могили. Від страшних морозів тріскають залізничі тори, а великий залізний міст біля Бреслава від морозу тріс на цілий цаль через цілу ширину. Багато потягів виколіїлося ізза торів, що попукались від морозу. В Польщі на стації Кузьмин сніг засипав експресовий потяг Варшава-Букарешт. На ньому 120 пасажирів замерзають.

Хвиля морозів і снігової бурі все більше захоплює південь Европи. Голодні вовки тічками нападають на худобу, окремих людей і навіть на села.

БЮТЬ КОМСОМОЛЬЦІВ.

КИЇВ (Україна), 12. лютого. — В селі Головчинці, винницької округи, замаскований невідомий вдерся в помешкання, де засідав комітет місцевих комсомольців. Погрожуючи револьвером, він розігнав переляканих комсомольців, при чім поранив вистрілом з револьвера комсомольця Куценка.

Нападаючого затримати або виявити не пощастило.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩОРАЗ ЖИВІША ПРОБЛЄМА

Хоч як світ замикав очі, хоч як не хотів і не хоче чути про українську квестію, хоч як та квестія непожадана для Росії, Польщі і Румунії, то всеж таки вона істнує, росте та набирає сили. І то розвивається в такій формі, що вже сегодня висуває одну з найважніших европейських проблєм, а то проблєму „Самостійної Української Держави". В прінціпі погоджується на таку самостійність навіть і Москва, бажаючи тої самостійности для тих Українців, котрі живуть під польським ярмом. Але й другий відвічний ворог української самостійности, себто Польща, рівнож признає самостійність України, але тільки для тих Українців, що в звязку з Росією, що живуть під совітським чоботом в СССР. Москва хоче отже ослабити українською проблємою Польщу, а Польща Москву. Так пише американський кореспондент Джан Ґунтер у своїй дописі з Харкова, що її поміщено в „THE JERSEY JOURNAL", FRIDAY, FEBRUARY 8, 1929.

В тій самій дописі читаємо далі ще й таке:

Україна, це дуже багатий і політично дуже важний край, який має 35 міліонів населення. Одна шеста часть української землі опинилася під Польщею, а решта під совітами. По правді Українці ненавидять як Поляків так і Москалів. Але московську неволю уважають меншим лихом, бо надіються, що тут скорше добються повної самостійности. Як на совітській Україні так і між Українцями під Польщею є сильно розвинений рух, що змагає до повної самостійности і соборности. Той рух дуже зріс в послідних місяцях на Радянській Україні головно через голод і економічний визиск України Москвою. На загал тут тої думки, що голод, війна або революція спричинять упадок совітської імперії, а разом з тим повстання самостійної української держави.

Наша редакція одержала ще кілька витинків з ріжних польсько-американських ґазет, в яких Поляки розпинаються за самостійністю України. І вони підносять, що самостійна Україна це одинока ґарантія сталого мира на сході Европи, це одиноке протибольшевицьке заборело. Річ ясна, що Поляки думають тільки про ті українські землі, що опинилися в СССР., а навіть не згадують за 8 міліонів Українців, що мучаться під Польщею. Але й вони признають тепер виразно, що хоч як неприємна для декого ота українська проблєма, але вона істнує і то у виді „Самостійної України". Так пише приміром видаваний в Бофало „DZIENNIK DLA WSZYSTKICH" з 6. лютого 1929 р.

Як бачимо, то й найбільші наші вороги добачують, що ні давні ні теперішні пута не скули живої душі українського народа. Бо вона далі рветься до волі, а тим самим пробиває шлях українській державности і соборности.

„ОРҐАНІЧНА ПРАЦЯ" В СТАРІМ КРАЮ.

(Ориґінальна допись до „Свободи", з Галичини.)

IV.

Коли я вже похвально висказуюся про кооперативну роботу наших молодих діячів на цім полі, то достойно і праведно єсть напровадити живий примір з цеї области, а зосібна з роботи **„Окружного союза кооператив"** в Коломиї.

І так — кілька день перед Різдвом скликав він до Коломиї **анкету**, на котру запросив всі **62** кооперативи свого округа.

Зійшлося отже біля 80 делеґатів, а яко перша точка порядку дневного нарад — ведених дуже справно директором **М. Обрізковим** — була поставлена справа будови власного дому цього „Союза". Буде в нім поміщена не лиш дирекція „Союза", але і всякі маґазини і склади, які покищо туляться по ріжних жидівських домах. Союзний дім впрочім уже будується після плянів інжиніра **Н. Тимчука,** що покінчив студії на техніці в Празі, і лиш треба ще більше фондів, щоби ту будівлю допровадити до кінця.

По довшій дискусії ухвалено на внесення **дир. Андрієвича** з Печеніжина, щоби кожда кооператива причинилася до коштів тої будівлі такою квотою, яку на неї наложить „Окружний Союз" а окрім того щоби кождий член управи і надзірної ради дав на ту саму ціль по одному долярови. Лише дві кооперативи просили, щоби мати на них згляд при вимірі дотичного датку, а то кооператива в Камінках великих, котра помагає до будовання місцевої читальні, і кооператива в Корничи, котра дала недавно на кошти будови церкви тисячу золотих.

В справах орґанізаційних реферував другий директор Союза **Ос. Бабюк,** котрий заповів розісланнє обіжника взиваючого кооперативи:

1) щоби зробили точну інвентуру і то при участи двох членів надзірної ради;

2) щоби зробили точний інвентар довжників і при кождім з них зазначили, чи є він членом кооперативи чи ні.

Так ті оба документи як і білянс — мають бути виконані в трох примірниках, з котрих один має відійти до Союза. — Іде головно о це, що многі кооперативи занадто дають на борг і то навіть не-членам, що остаточно доводить ті кооперативи до банкроцтва. І так н. пр. в р. 1927. розборгували кооперативи, належачі до коломийського союза, товарів вартости над 72.000 золотих, а що кооперативи в Острівци, Рогині і Хвалібозі не слухали розпорядків дирекції Союза і взагалі погано ґаздували, то їх виключено з Союза і вони тепер в ліквідації.

Яко передпослідна точка нарад анкети стояла справа **господарського курсу,** устроєного в Коршові стараннем Союзу і колом. філії „Сільського Господаря".

Реферував ту справу інжинір **Дмитренко,** урядовець тої філії. Є це наддніпрянець, що покінчив студії в Чехословаччині. Людина це дуже метка і запалена до свого діла.

Ґсподарський курс в Коршові розпочався 4 грудня 1928 р. а потреває до 1 марта 1929 р. Окрім п. Дмитренка і місцевих сил доїзджають ще інструктори з централі Сільського Господара у Львові. Всіх слухачів є **46,** з чого дали **22** кооперативи **23-ох** слухачів.

Прочих 23-ох слухачів це охотники на власну руку з шістьох сіл, так що разом є заступлених на тім курсі двайцять вісім сіл.

На анкеті виказано великий жаль до тих **сорок** кооператив, котрі не прислали ні одного слухача на цей господарський курс.

Кошти курсу поносить Сільський Господар і Союз Кооператив, а наука треває по **вісім годин денно.** Між слухачами є учасники від **15** до **36** літ віку маючі, але всі вони дружно живуть з собою і спільно харчуються. Від 1 лютого розпочинається на тім курсі наука годівлі худоби.

Послідним пунктом нарад анкети була справа **торговлі безрогами.**

На безрогах заробляють, як звісно, головно **мазурські свинарі,** котрі стоять зі собою в тихім союзі і не лиш визискують матеріяльно наших селян, але і дуже брутально з ними обходяться (зосібна при „прибиванню"). Для характеристики того визиску досить сказати, що вони платять по 75 і по 100 золотих так званої **„тижнівки"** тим своїм людям, котрі би їм могли при торзі перешкаджати: отже щоби їм конкуренції не робили і взагалі не мішалися.

До торговлі безрогами треба однак великих капіталів і тому „Окр. Союз Кооператив" у Коломиї увійшов на разі в порозуміння з кількома **українськими експортерами.** Кожда кооператива вибирає делеґата, котрий на означений день має явитись на торзі в означенім місци і має уважати, щоби наших людий не кривджено на вазі і не збитковано, а експортер від кождої доставленої йому штуки заплатить окрім торгової ціни ще і пару золотих на річ дотичної кооперативи.

Є це очевидно кокищо перший крок до того, щоби наші кооперативи опанували поволи і торговлю безрогами.

На анкеті звернено також увагу на небезпеку, яка грозить нам навіть на кооперативнім полі від „вороженьків", що беруться всіми силами до переводження в життя засади „дівіде ет імпера" — цебто: розділи їх, а потім пануй над ними.

Вони найшли собі союзників в нововідродженій **кацапській партії,** котра заявила свою льояльність супроти Польщі, а за те тішиться відповідним попертєм зі сторони польського уряду. І так „Банковскій (!) кредитний союз" **„Защита Земли"** дістав від уряду **двіста тисяч золотих пожички** і з тою пожичкою та взагалі узброєний попертєм „сфер" взявся робити конкуренцію українським інституціям. І так стараються кацапи навіть в селах, де вже є кооперативи, закладати свої, конкуренційні кооперативи (як ось н. пр. в Стопчатові).

Є це очевидно юдина робота і тому тим більшу енерґію мусять розвинути наші економічні орґанізації.

Як бачуть Шановні Читачі „Свободи", то така робота, як та, про котру говорено на недавній коломийській анкеті — є безумовно **„орґанічною працею"** в найкращім понятті цього слова.

Очевидна річ, що на самій кооперації така праця не обмежується: є її багато, на ріжних полях, як ось робота коло „Рідної Школи", коло орґанізації читалень „Просвіти", „Луґів" і тим подібних товариств.

А вже може найважнішою хоч на загал мало доцінюваною роботою є: **ширенне часописей,** позискування передплатників для них.

В послідних часах зродились деякі нові часописи, щодо котрих дехто дуже кивав головсю: чи удержаться вони, чи ні?

Але треба і це знати, що коли істнованнє нової часописи є бодай на три-чотири місяці фінансово згори обезпечене, а вона є справді цікаво редаґована і відповідає потребам хвилі — то вона може уже за зглядно короткий час позискати собі потрібне число передплатників, а що найважніше: вона може собі позискати таких передплатників, котрі доси взагалі ніякої ґазети не передплачували.

До того наші селяни привикають уже поволі до закуплювання поодиноких чисел у трафіках, книгарнях і т. ін.

До таких ризиковних, але на диво — удатних ґазетних підприємств належать **„Неділя" та „Народна Справа".**

Першу основував дуже зручний молодий журналіст **Гол!ян,** другу — зручний фінансіст **Геродот.**

„Неділя" дає дужеріднородку лєктуру для інтеліґента і півінтеліґента; „Народна Справа" — це часопись для селян, а назвали її також **„коровячою ґазетою",** тому, що її передплатник, котрому згине корова — дістає від редакції **сто двацять золотих** підпомоги.

Як бачимо, помисл дуже ориґінальний — і як зачуваю — мав дуже добре удатись.

До поширених в краю часописей належить **„Громадський Голос".**

Що „Громадський Голос" (котрого редактором був колись і я) любить часом і мене грішного заатакувати — це вже мабуть річ редакційних настроїв, котра однак не може мене вибити з рівноваги, коли даю огляд нашої популярної преси, важної власне з уваги на „орґанічну працю".

Як бачимо, то „орґанічна праця" у нас розвивається, лише що на кождім кроці дається відчувати брак матеріяльних засобів.

І на це передовсім повинні звернути увагу наші браття по другім боці „великого ставу". Чейже це правдива приємність давати на справу, що і добре поставлена і має гарну будучність перед собою.

І тому най кождий з наших братів Американців не надумується довго, але най своїм хочби і невеликим уділом грошевим допомагає нашій „малій національній роботі". На перший раз просивби я дуже допомогти коломийському „Союзови Кооператив" на руки директора Михайла Обрізкова у викінченню його союзної домівки.

Можемо собі представити, яким довірям переймуться всі наші сільські кооперативи коломийського округа, коли побачать у його центрі гарний **„Союзний Дім"** зі складами, маґазинами і т. ін. Це впрочім поділає підбадьорюючо взагалі на цілу нашу людність, наражену на кождім кроці на всілякі прикрости.

А впрочім ми вже настільки сильні, що сміємося з таких дітвацьких секатур, як от з тим **„ходом з косами в луг".** Глядячи на них з правдивим „уболєванєм", ми лиш підспівуємо собі стару пісню Вахнянина-Гушалевича: **„Ми не дамось! Нас більше тут!"**

Д-р Кирило Трильовський.

Суддя: Чи ви конче мусіли вашого сусіда вдарити через плечі палицею, чи не могло вистарчити добре якесь слово, щоби переконати його?

Обвинувачений: Це легко сказати, пане суддя, як я міг йому сказати якенебудь слово, коли він глухий!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. Будзиновський.

ТІ, ЩО ЗНАЛИ ЙТИ НА СМЕРТЬ

(Історичне оповідання).

(18)

Аж вийшовши з шатра і глянувши на полоненого, Радзівіл увірив, що то справді його давний добрий знакомий, шанований ним полковник Кричевський. Зараз приказав здоймити з него пута, покласти в сусіднім шатрі в постели і позвати до него свого двірського лікаря, дуже спосібного Німця. Кромі того на його приказ сурмачі оповістили всему війську і всій челяди, що річи, забрані Кричевському, мусять бути віддані. Лікар оглянув Кричевського, до рани приклав полотно з якоюсь мастю і пішов до Радзівіла сказати, що як до вечора не прийде трусєниця, то затроєня крови мабуть не буде і ранений не конче вмре. На питаннє князя лікар відповів, що з раненим можна балакати, але не богато.

Радзівіл пішов до шатра, в котрім лежав Кричевський. Коло ліжка недужого сиділо кілька шляхтичів, спольщених Литовців і Білорусинів, що були старшинами в литовськім війську. Вони, давні знакомі Кричевського прийшли відвідати старого приятеля, та при тій нагоді робити йому докори за те, що він, колись шанований всіма Поляками, пішов за Хмельницьким і тим до повстанців притягнув богато инших шляхтичів України. Переконували його, що бувби ліпше вийшов, колиби був, ось, як вони, лишився вірним польській короні.

Кричевський не перечився з ними.

— Божа воля була, — сказав, — що я вродився не Ляхом, а Українцем і не забув, що я син України. Ви всі мабуть забули, що ви сини Литви. Ідучи проти нас, ви самі рубаєте галузь, на котрій сидите.

По тих словах Кричевський відвернувся і будьтоби вснув. Коли увійшов Радзівіл, сконфужені відповіддю раненого вийшли, бо доміркувалися, що гетьман хоче з Кричевським побалакати в чотири очи. Почувши чиюсь руку на своїм рамени, Кричевський обернувся назад і побачив перед собою Радзівіла, що мовчки призирався йому.

— Ось як воно скінчилося! — Кричевський промовив майже весело. — Чоловік стріляє, але кулі носить Бог. Ще вчера я гадав, що вас, князю, дістану в мої руки, а то, ось до чого прийшло. Я ваш поневільний гість, ще й в дорозі на той світ.

— Кожда війна має свої несподіванки і, приносить ріжні загадки, князь відповів. — Ось приміром, ні я, ні мої старшини не годні збагнути причини, ізза якої ваші козаки лишили вас. Всіх инших ранених забрали з собою, а лишили свого отамана!

Кричевський вже заздалегідь обміркував і приготовив собі відповіди на запити Радзівіла, щоби йому відобрати охоту до безпроволочного наступу на козаче військо, або, якби се військо не здужало здержати дальшого походу Литовців, до дальшого їх походу на Україну. Для цілий Кричевського перша замітка князя була дуже наручна і він відповів:

Лишили мене на мій приказ. Хоч моя рана така, що мушу вмерти, я не хотів, щоби ту мою нещасну голову відрубав кат за військовий непослух.

— Не второпаю! — князь перебив здивований.

— Таки так, за непослух. Мій гетьман переказував мені гінцями, щоби я ще бодай десять днів володив, бо він висилає мені ще десять тисяч козаків з арматою і пятнацятьтисячну татарську орду. Я не послухав, бо хотів гетьманови показати, що Кричевський вміє. Я гадав, що моїми трицятьма тисячами шабель возьму укріплений табор і гармату.

Радзівіл недовірчиво глядів на Кричевського і аж по хвили спитав:

— То Хмельницький має таку силу, що не лиш вас міг відпустити від себе, але ще й нове військо з Татарами давав вам?

— Князю! Хіба один Ксеркcес, коли йшов на Греків, мав таку силу, як та, що з Хмельницьким пішла на Польщу.

— Ви справді мали тут трицять тисяч шабель? Деж вони?

— Погибли. Всі погибли і ледви жмінка спаслася.

— Якби правда була се, що кажете, що ви мали трицятьтисячне військо і що тільки жмінка спаслася, то на побоєвищи лежалоби бодай двацять і пять тисяч трупів. Мої люди начислили не більше, як дві тисячі.

— Може зле числили, а може трупи розсіяні в лісі. Я привів сюди трицять тисяч. Проти приказу гетьмана вдарив на вас. Не тільки не знівечив литовської сили, але й запропастив найліпше військо України. Якби гетьман дістав мене в свої руки, то скарав би на горло.

— Свого найліпшого полковника? Свого приятеля і кума?

— Мій гетьман, коли судить кого, то не дивиться, полковник він, чи черняк. Тоді він не знає ні приятеля, ні кума. Суд гетьмана строгий, але справедливий. Як за зраду, так і за непослух скарав би на горло власного сина.

Радзівіл вийшов з шатра, сів на коня і окружений старшиною виїхав на обзорини побоєвища. Коли вїхав до козацького таборища і замісць окопів побачив вал з кінських і людських трупів, остовпів.

— Богато світа я зїздив, не один табор боронив або штурмував, але такого, як сей, мої очи ще не бачили. І читав я не про одну війну, але в ніякій історії воєн про такий табор не згадують. Тепер вже не дивуюся, що сей табор був готовий за кільканацять мінут, та що наш наступ розбився і зпід носа втікла нам така сила козацтва, що дуже великим ризиком було би збігців зоганяти.

— Ясновельможний думають, що ті недобитки ще годні поставитися проти нас? — спитав Тіценгавз.

— Ті недобитки ще дуже сильні числом, і, як показав цілодневний бій, ще сильніші духом. Кричевський сказав мені, що мав трицять тисяч шабель. Він дурить мене, кажучи, що все його військо погибло. Хочби в лісах лежало ще раз тільки трупів, що на побоєвищи, то відси втікло більше як двацять тисяч. Ще велике питаннє, чи вони втікли. Може вони тільки відійшли, щоби в лісах устроїти на нас засідку. В тих лісах і багнах невелика сила партизанів може знищити велику, але й тяжку армію. Треба зараз вислати кілька підїздів, щоби перетрусили цілий трикутник між Дніпром і Припятю.

— Що зробити з трупами? — спитав один офіцир — Хіба повкидати в Дніпро?

Князь зміряв його від стіп до голови і сказав остро:

— Поховати по християнськи і по військовому! Таки тут, де був їх табор. По сто в одну яму. На кождій могилі поставити хрест!

Лікар князя і цирулики дістали приказ робити все можливе, щоби Кричевського вдержати при життю. Зразу вони мали надію, але під вечір втратили її. Раненим зачало трусити, в його крови вже кружляла смерть. Другий день майже цілком переспав. Коли на хвилю очуняв і балакав, то все лиш про свій великий гріх, що через непослух погубив трицять тисяч війська.

— Може позвати попа? — спитав його якийсь шляхтич. — Висповідаєтеся, то Бог простить вам сей гріх і вам лекше стане.

Кричевський, котрий вже висповідавсь був заки його військо вийшло з табору, відрізав:

— Щоби такий гріх здоймити з мене, треба би покликати бодай сорок попів.

— Може позвати католицького? — спитали, бо знали, що він колись був католиком.

— Не попа, а ведро зимної води! Хібаж се пусте, запропастити трицять-тисячне військо? То непростимий гріх.

За годину в таборі розійшлася чутка, що Кричевський помер.

На побоєвищи вже було пятнацять могил усипаних над героями Кричевського. По середині між ними усипано ще одну, найвищу, над отаманом тих героїв.

Розіслані на всі сторони підїзди вернули з такими вістями, що Радзівілови до решти відійшла охота пхатися на Україну. За Брачином на цілій лінії від Припяті до Дніпра були в лісах засідки козаків. На добавок до Радзівіла прийшла вість, що Хмельницький, маючи плечі обезпечені Кричевським, цілою своєю силою вдарив на польського короля, погромив його і видер від Польщі тимчасовий мир, який в руки козацького війська віддав цілу Східну Україну і в Західній зрівнав права Українців з правами Поляків.

Сю побіду дали Україні ті, що знали йти на смерть і зі своїм отаманом спочали в шістнацяти могилах, усипаних на побоєвищи під Лоєвом.

— Кричевський погиб, побивши мене за свого життя і ще по своїй смерти польського короля! Знав, защо і нащо вмирає. — Так Радзівіл подумав і з рештою свого війська вернув назад до Річиці.

(Кінець).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю, 15. лютого, в годині 7.30 вечером, в домі голови. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Будемо роздавати календарі на 1929 рік. — Дмитро Семенюк.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Зап. Товариство Дністер, від. 361, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що надзвичайні збори в справі вибору делеґатів до Укр. Нар. Союза відбудуться дня 15-го лютого, 1929 р. в Укр. Нар. Домі, 217-219 E. 6th St., точно в гдоині 8-мій вечером. Кождий Союзовий член мусить бути на тих зборах. Не явившийся член, коли не буде мав відповідного справдання, заплатить кару після статута. — І. Гузар, гол.; Д. Костишин, рек. секр.

АКРОН, О. Отсим повідомляєтся всіх членів Бр. Сош. св. Духа, від. 295, що збори відбудуться в неділю, 17. лютого, в годині 1.30 пополудни, в гали церковній. Повинностю є кождого члена явитися на сих зборах, бо є деякі справи до полагодження. Буде вибір делеґата на 17. головну конвенцію У. Н. Союза. — О. Цепко, предс.; М. Петруха, кас.; В. Ч. Пулк, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 176, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 16. лютого, в годині 7.30 вечером, в Укр. Гор. Клюбі, 618 W. Lackawanna Ave. Проситься всіх членів прибути на сі збори. Довгуючих проситься вирівнати свої вдладки. — Р. Рублівський, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Спомин з Ювилейного Концерту тов. „Українська Січ".

Хоч наша громада в Пасейку щойно перебула виснажуючий та потрясаючий робучим організмом страйк в місцевих текстильних заведеннях, тощо, то не піддалася лихоліттю, а постановила боротися дальше зі своїми лихими обставинами.

Начеб першою проявою своєї „доцільної активности" було патріотично-народне свято, десять-літний ювилей місцевого Товариства „Українська Січ", від. 182 У. Н. Союза, в Пасейку. Якраз з нагоди цего ювилею відбувся того самого дня вечером, себто в суботу, 2. лютого 1929, й святочний концерт, у якому й я брав участь.

Ненадійна, недавна трагедія мого цілого життя (упокоєнє моєї найдорожчої, ніколи невіджалуваної матусеньки) заволоділа мною так, що про якийнебудь виступ я ніяк не міг думати — та всетаки після переконуючих аргументів-намов мого приятеля зі шкільних часів п. Володимира Білоруського, я рішився взяти участь в концерті. За моїм виступом промовляла ще й та обставина, що який місяць перед найсумнішим випадком мого життя я прирік Ювилейному Комітетови в Пасейку виступити на концерті та не бажав, щоб моя теперішня відмова викликувала замішанє в патріотично-гуманних замислах нашої пасейської громади.

Концерт відбувся на повне вдоволенне присутних. Хорові точки програми, виконані блискучо мішаним хором місцевої Укр. Прав. Церкви під вельми вмілим проводом о. Кирстюка, були правдивою атракцією цего Святочного Вечора. На жаль, запримітив я, що згаданий Хор це вельми маленький співучий гурток й тому побажати би нашій співучій молодіжи в Пасейку, щоб більше зацікавлювалася хоровим співом, горнулася радо до співацьких організацій, а у цім випадку до Церковного Хору, яким управляє о. Кирстюк, тим робом скріпляючи й збільшуючи технічну силу хору та даючи змогу о. Кирстюкови використати вповні його справдішний, а такий рідкий талант дириґента.

Крім моїх точок („Отче наш", „Вірую", „Розжалобилася душа" й „Як почуєш в ночи" Січинського, „Дитятко" Пасхалова й „Elegie" Massenet) вельми милою несподіванкою для пасейської нашої громади був виступ донечки проф. В. Білоруського з Плейнфілд, Н. Дж., панни Ярослави Білоруської, сопраністки, котра мимо цего, що це її перші поважніші артистичні змагання, виявила великий сценічний талант та глибину дрімучого покищо горячого її сентименту. Наша молоденька сопраністка відспівала вельми вдатно крім знаних пісень як „Ой, одна я, одна" (Лисенка), „Ой казала мені мати" (народна), кілька нових, як „Спи, дитинко" (Ст. Людкевича) та „Ах, чогож ти зажурився, Стрільче молодий?" (Гайворонського).

В цих піснях виказала п-на Білоруська не тільки щире чувство, але й неоспоримий інтерпретаційний талант, що ворожить її світлу артистичну будуччину, якщо, річ ясна, присвятить дальшим студіям над своїм вродженим талантом щиру й пильну увагу та конечні зусилля.

Вельми милий й принадний голосочок нашої молоденької-наймолодшої співачки раз-у-раз захоплював душі слухачів, котрі не щадили їй оплесків-нагороди.

Також і наш молодий скрипак п. Редчук, хоч на американській землі роджений, своєю грою, націхованою ніжністю й милозвучністю тонів (вельми рідкі прикмети у наших молоденьких скрипаків-віртуозів) правдивим чувством, сміливістю й певністю ритму не менший викликував у присутних ентузіязм.

Хотяй п. Редчук (як сам пояснив мені) відноситься до гри на скрипці як аматор-любитель, то його інтеліґентна інтерпретація й технічне знанне, яке наглядно пробивалося у відіграних ним музичних творах, не тільки наших, але й чужих композиторів, показує на дійсний талант нашого скрипака й зовсім оправдувати-ме моє щире побажанне, щоб він посвятився цьому прекрасному й вдячному мистецтву цілою своєю душею й серцем.

Крім звичайних на таких святах деклямацій, замітною була вельми святочна промова, виголошена п. Романом Слободяном, головним фінансовим секретарем У. Н. Союза. У своїй довшій, добре обдуманій промові шановний прелеґент каже слушно, що: „Хоч наш нарід у віковічній неволі, умучений приспав свою долю, не вмер він однак, а живе й воскресає до нового великого й щасливого життя". „Оточений від віків ворогами, він пізнав вкінци правду, пізнав свою силу, свої богацтва й забажав ними самий покористуватися, як хазяїн свого добра, своєї хати. Пізнав український нарід, що його мова, що його духові твори, його природні скарби, та його пісні, зроджені з глибини сердешних, довго-вікових терпінь, не менше цінні ніж культурні придбання найбільших націй світа — й тому якраз забажав стати вільним і рівним серед других таких самих, вільних і культурних народів землі.

„Пізнав український нарід, що тільки в лучности й в науці сила, тож став орґанізувати-лучити свої сили, став учитися, набирати знання-розуму. І прокинувся вже український нарід зі сну байдужности й не вернеться вже ніколи до рабства неволі, але іде поспішно, витревало й певно до здійснення ідеалів-мрій своїх народних пророків: Шевченка, Драгоманова, Франка, себто до „Вільної, ні від кого незалежної України, без хлопа й пана".

Бесіду шанов. прелеґента, яку святочна громада з напруженнем слухала, нагороджено довго треваючими оплесками.

Милу несподіванку вчинили присутним також й принагідні бесідники своєю появою на сцені. Іменно, перший з них, добре знаний нашим кольоніям проф. Володимир Білоруський у своїй короткій мові зазначив, що наука це одна з найкращих способів-доріг до здобуття лучшої долі нашому народови. Звертає шанов. професор увагу наших родичів на одну правду, іменно, що наша будучність, будучність українського народу полягає всеціло на нашій молодіжи; як її виховаємо, така буде й наша будуча українська держава. Запримічує, що хотяй багато, багато наших поселенців, заживши тут на американській землі та привикши до цего нового життя, не вернеться вже до старої батьківщини, то наша втрата з цього приводу буде далеко менша, коли то отсі якраз поселенці-Українці та горожани нової вітчини зрозуміють, що все таки мають обовязок виховати своїх нащадків так, щоб будучи льояльними сій, новій, прибраній вітчині, не забували про рідний край, про батьківщину своїх родителів та тямили, що найбільший пророк-поет українського народу Тарас Шевченко приказував нам всім як живучим, так і ненародженим ще:

> Учітеся, брати мої, думайте, [читайте,
> І чужого научайтесь **й свого [не цурайтесь.**

„Тільки в школі й у просвітній народній праці", каже п. Білоруський дальше, „наша світла будуччина й велич української держави". Ці короткі, патріотичні зазиви бесідника знайшли у серцях слухачів щирий відгук і зрозумінне та з послідними словами бесідника викликали сердечне йому признання.

Другим принагідним бесідником явився наш славно-звісний артист-балетмайстер Василь Авраменко, котрий, зазначивши кількома лише словами, що й український танок прибраний у клясичну, мистецьку, питому форму, збогачує також у високій мірі наші культурні цінности та приносить нашому мистецтву на чужині головно заслужену славу, — перейшов живо до теми нашого національного підйому на всіх ділянках народнього життя, нашого воскресення, спроб освободитися з ярма духової й економічної неволі. Покраяли нашу святу землицю на дрібні куски та розібрали по частині то Москалі то Польща, Румунія й Чехи та ще дехто пробував ссати нашу народню кров, а всетаки український нарід видержав все отсе лихоліттє, отряся з тяжкої дрімоти, вже рве залізні пута неволі й гнету й не стямляться вороги й світ, як український нарід оживе вповні, як щезнуть кордони-межі чужинцями придумані серед наших піль та повстане у славі велика українська, соборна держава, а її вільний люд від Сяну по Дон, опершись о Кавказ та Карпати, заживе на свободі щасливо.

Слова бесідника, випливаючи горячою струєю зі серця й пересяклі глибокою вірою, так дійшли до сердець слухачів, викликуючи у них щиро-патріотичне захоплення.

Властива програма на цім майже була вичерпана, та у саму пору, бо північ була вже близько. Після концерту відбулося в Українській Гостинниці, якої властителями є гром. Андрій Кузик та Іван Сміт, принятте, на яке запросив Святочним Комітетом деяких місцевих та позамісцевих гостий. Мило вразив запрошених гостей факт, що Ювилейний Комітет подбав, щоб ця „Вечеринка" відбулася в українськім підприємстві, надаючи цим робом нашому звісному кличеви „Свій до свого" практичне значіння. Забава, переплітана бесідами, промовами, серед загального, милого настрою тягнулася далеко поза північ. Тому, що деякі вискази принагідних бесідників були вельми замітні, наведу їх тут хоч в скороченню. І так: добр. Василь Сметана з Лемківщини зазначує, що коли у його ріднім селі тяжко жилось йому й багато його землякам-сусідам, а біді-журбі не було видно кінця, постановили вони покласти якимсь чином конець злидням тому задумали кинути свій край та йти в світ за очи. Так і добрились до Злучених Держав Америки. По тяжких зусиллях і змаганнях добули собі трохи добра, зажили з родиною більш по людськи й навіть щасте до них на чужині усміхнулось. Спогадуючи давнину, каже бесідник дальше, хоч в краю навкруги нас говорили нам, що ми Словаки та Поляки, Австріяки, то знов Руснаки, або таки „Русски", себто Росіяне, а то й Мадяри — то тут, хоч, як каже бесідник, прожив богато літ, доробився майна, дочекався родини, загальної пошани навіть серед чужого американського громадянства, то він, гром. Сметана, мимо того, що став горожанином цего краю, всетаки не забуває, де родився та почуває себе правдивим, твердим Українцем та щирим сином Неньки-України.

Після цего п. Білоруський зазначує, що чув він перед, підчас і по війні багато разів, як наші інтеліґенти з Лемківщини признавалися до ріжних народностей, себто звали себе Поляками, Румунами, Галичанами, Австріяками, твердими Руснаками, Ґуралями, або Словаками, та тепер після заяви п. Сметани, це перший раз в житті йому приходиться почути з уст самообразованого, однак вповні свідомого пролетара-Лемка, що цей почувається безкомпромісовим Українцем та що його Рідний Край-Батьківщина це Ненька-Україна від Карпат по Кавказ та від Сяну по Дон. Цю правду-спостереження висказав п. Білоруський зі сльозами в очах, а це доказує, що наші правдиві патріоти-інтеліґенти щиро радіють підйомом і національним поступом та просвітою наших народних мас.

Ще забирали слово й другі громадяни, межи ними й добр. Мих. Швець, предсідатель Тов. „Українська Січ", і п. Пипюк, розказуючи коротко, однак річево про початок Товариства, про його орґанізаційні зусилля та про культурно-патріотичне життє Тов. Укр. Січ в Пасейку. Підчас тих промов відспівано грімко Многая літа всім головним учасникам „Вечеринки", як також не забуто побажати Тов. „Українська Січ" слави й дальшого щасливого його розвитку.

Справді були милі ці спогади нашої пасейської громадки-кольонії про її недавне минуле, а при великій дбайливости й запопадливости властителя гостинниці, щирого громадянина й патріота п. Андрія Кузика, який пильно доглядав, щоб у всім як найкраще догодити гостям цеї Святочної Ювилейної Забави, бенкетуючі не спостереглися як час-хвиля лискавкою минала та й ранок вже був за плечима. Тому щиро-сердечно побажавши собі взаїмно дочекати знов та ще славнішого слідуючого Ювилею-Свята Тов. Укр. Січ, розпрощалися присутні та розбрилися домів.

Ще підчас забави й у мене було почуття-бажання сказати кілька щирих слів з приводу орґанізаційної праці-старань Товариства витревалости й корисної активности його членів, однак знаючи, що мені обезсиленому трудно буде полишитися невтральним чи там обективним та побоюючися, що своєю тяжкою скаргою й сумом, який безупину по береги виповняє мою душу та серце, я міг би нечайно попсувати, припинити загально веселий, милий настрій бенкетуючих, а постановив замісць цего розказати дещо з мої спостережень-завваг у моїй дописі-спомині, що й тепер сповняю. Ще хіба тут слушно зазначу, що наша пасейська громада гуманними почуваннями та християнськими чеснотами вибивається серед наших американських кольоній на чільне місце. Суспільне життє нашої пасейської громади не щадило їй головно в послідних часах багато немилих, вельми доскулюючих, жахливих несподіванок, турбот, і може якраз тому вони з такою вирозумілістю віднеслися до мого виступу, а на зазив п. Шевця, голови Святочного Комітету, щиро відгукнулася пожертвою для мене, чим виказала також, що терпіння не пропали марно, а ублагороднили її душу та серце й тому хотяй на цім місци позволю собі зложити нашій пасейській громаді щиру й сердечну подяку.

На це ми й сотворені у цім життю, щоб ближнім і собі добро творити й тільки тоді будемо щасливі, коли цей обовязок сповнимо як слід.

Михайло Зазуляк.

ВІДПОВІДИ РЕДАКЦІЇ.

Н. З., Ню Йорк, Н. Й. Коли хочете подавати якусь інформацію до часописи, то подавайте її точно і вірно. Значить: перешліть відпис письма „Ліґи Кооператив", а тоді ми будемо знати, що це за протест, куди і коли його вислано. В таких справах ніхто не воює пустими словами, а фактами і числами. В такий самий спосіб мусілаб протестувати і „Ліґа Кооператив" в Америці. Потрібний до цього матеріял можна дістати від Ревізійного Союза у Львові. Дотого треба Вам знати, що такий протест вже внесено з боку українських кооператив.

Д. Д., Ню Кенсинґтон, Па. Не надається до нашого ужитку. Чи не краще Вам писати про робітничі справи чи які інші громадські, як тратити час на те, що вже перемелене сотки разів, а з чого ніякого хісна нема?

ПРАВДОЛЮБ, Филаделфія, Па. Та в тім то й біда, що ті піхчемники не подають імени так, щоби можна з ними інакше говорити. Але пождіть, на всьо прийде черга; і на шантажистів і на панів капітанів. Коли ми видержуємо, так хай і Вам не буде спішно. У всім рішає правда, такт і розвага. Так буде і тут. За це будьте спокійні.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Віче в справі Рідної Школи.

День 27 січня буде довго в памяти нашої громади, бо в той день ми почули голос „Рідної Школи" з уст її делеґата д. Л. Ясінчука. Наша громада запросила до себе дорогого гостя, щоби від нього довідатися про становище нашої „Рідної Школи" в краю, та в міру наших сил прийти їй на допомогу. До приїзду д. Л. Ясінчука зійшлись відпоручники від двох громад, від української православної громади і української католицької громади на нараду і прийшли до заключення, що в народній справі вимагає національна честь іти рука в руку, рамя об рамя, щоби та робота принесла хосен українському народови в ріднім краю і тут в Америці. Предсідатель д. П Федорців отворив віче в 3-ій годині пополудни в Українськім Домі Просвіти 700 Jackson St., N. E., пояснив ціль і значіння віча в справі „Р. Школи" і на першого бесідника покликав місцевого учителя від гр.-кат. громади д. Я. Міруса, а на секретарів М. Канюка і М. Грубрина.

Гром. Я. Мірус в перших словах сказав: Колись наш нарід легковажив собі рідну школу, а нині бачимо 8 міліонів Українців під польським кнутом і польська дич польонізує його і хоче перетворити на польсько-дикунський елемент. Нашим святим національним обовязком є боронити рідну школу. У рідній школі не повинно бути ніякої партійної боротьби, бо партія не будує держави, тільки нація. Предсідатель д. П. Федорців короткими і щирими словами привитав дорогого гостя д. Л. Ясінчіка і попросив його виголосити реферат у справі „Рідної Школи", — Передавши щирий привіт в імени школи українським еміґрантам в Америці, шановний делеґат в рефераті висловив усі сторони життя і праці „Рідної Школи" та представив її тяжкий матеріяльний стан. Ми як нація мусимо бути тим сильним орґанізмом, котрий нищить свойого противника, а це можна осягнути лишень при помочи своєї рідної школи; бо тільки „Рідна Школа" стане підвалинами української держави. Відтак д. Федорців закликав присутних до матеріяльної допомоги „Рідній Школі". Жертви зложили слідуючі: І. Коцюба 10 дол.; по 5 дол.: П. Федорців, М. Ґрубрин, о. Запаринюк, А. Процай, Р. Бачинський, Д. Попко, П. Андрущак, І. Шміґановський, К. Качмар, П. Кольба, К. Бреник, Я. Горбуль; М. Канюк 4 дол.; по 2 дол.: Ст. Коцюба, М. Хас, А. Лісовський, С. Рихлій, Д. Самотюк, М. Гусак, М. Худяк, М. Манзен; А. Романчук 1 д. 50 ц.; по 1 дол.: Я. Мірус, Я. Крейдуба, Л. Харчишин, О. Шкірка, Т. Кохан, І. Кучинський, В. Мельник, І. Якимів, О. Шабатура, В. Супотюк, І. Вересюк, М. Гладій, Т. Садова, О. Кузик, В. Рефцьо, О. Шкварок, П. Пікула, П. Андрушевський, П. Бутрин, М. Гаврилюк, Й. Ковалів, Й. Олійник, А. Зюбрицький, Т. Квосний, М. Олійник, О. Вонс, Й. Греськів, П. Парій, І. Гарасим, І. Козак, О. Пилатюк, І. Павчак, Д. Михальчишин, К. Рихлій, В. Кіт, Я. Галиш, П. Савка, П. Угринчук, А. Проскуряк, О. Козак, М. Запорожан, В. Кліщ, Гр. Федушко, П. Парцей; по 50 ц.: Д. Вовк, М. Садовський; дрібними датками 1 д. 51 ц. — Разом було зібрано $138.01; розхід вічевий $4.00; позістало $134.01, які вислано 28 січня телеграфічною дорогою до Львова до управи „Рідної Школи".

По збірці виступив місцевий український православний парох о. М. Запаринюк і палкими словами подякував публиці за участь у вічу та за щедрі жертви, які зложили на „Рідну Школу", а навіть подякував тим, які були на вічу, а не причинилися нічим для „Р. Школи", кажучи, що вони зайшли мабуть несподівано, але вони перевисшать на другий раз як у нас буде збірка на „Рідну Школу". Віче закінчено відспіванням: Ще не вмерла Україна.

М. Канюк,
М. Грубрин, секретарі віча.

—o—

СІМОР, КОНН.

Примірна забава.

Минувшої неділі зібралися гості в гром. Йосифа Вітика на хрестинах його доньки Патриції. Після охрещення молодої козачки забавлялись гості весело і розумно. Співали і грали на пяні чаруючі українські пісні, які своєю красотою і поетичністю підіймали присутніх високо понад все буденне. Українські пісні застазляють забувати про гірку дійсність, тимчасове поневолення нашої неньки України.

Наші чесні гості не забули рівнож за тих, котрі готуються до оружної боротьби і на заклик гром. Павла Фатули склали на боєвий фонд $10. Жертвували слідуючі особи:

А. Предімірський $1.25; по $1.00: П. Фатула, Й. Вітяк, С. Вітяк, Іл. Штельмах, П. Чеґін, о. А. Ревера і М. Павлишин; Ів. Лабовський 50 ц.; по 25 центів: Анна Дзядик, Пазя Дзядик, Марія Потоцька, Н. Смереканич, П. Коваль. Разом $10.

Гроші вислано до Обеднання.

Семен Вітяк.

—o—

КОВСТВИЛ, ПА.

На Рідну Школу.

Не багато дописей було з нашого плейзу, бо й народної роботи в нас було мало. Не мали ми провідника, не було кому подумати про се і заохотити до праці. Та сего року зібралися охотники, трох нас, Михайло Кобилянський, Йосиф Кошовський і Панько Турчин, і пішли щедрувати на Рідну Школу. Люде приймали нас охотно і раді були, що мали нагоду причинитися своїм дарунком для рідної землі. Так то, як є кому пригадати за наші обовязки, як є добра воля і охота, то можнаби зробити богато. Нехайже наша перша збірка на народну ціль, яка випала несогірше, рахуючи, що нас всіх так много нема, буде для нас і пригадкою і заохотою до дальших збірок на Рідний Край. Гроші вислано до краю.

Коляду зложили: по $1.25: П. Липка (мол.), В. Струж; по $1.00: о. В. Довгович, С. Прийма, С. Бортник, І. Гуменюк, А. Білінський, Й. Липка, Я. Ковальський, А. Грецький, М. Процишин, Н. Деникевич, А. Кінка, Й. Летнянчин, М. Максимів, К. Монька, М. Пасічник, Н. Федоришин, І. Липка, Й. Шміт, Й. Урбан, М. Пик, В. Чернецький, П. Кравчук, В. Урбан, М. Маскула, В. Воловнік; по 50 ц.: Ф. Богатий, М. Кобилянський, Г. Славко, Й. Кошовський, М. Сушинський, П. Турчин, Т. Кобилянський, В. Бейба, І. Вокаринський, І. Маламон, М. Шестко, Д. Шиманський, П. Панасюк, П. Хандога, І. Кошута, В. Шило, В. Козачищин, В. Кравчук, Г. Паховчишин, Д. Живчин, П. Грущак, І. Маслюк, І. Воловнік, Д. Слободзян; по 25 ц.: Ю. Римус, І. Римко, Н. Якубів, М. Лабяк. Разом зібрано $40.50.

ДЕЩЕ ПРО РІВНОПРАВНІСТЬ ЖІНОК.

—o—

Властивий еманципаційний рух жіноцтва розпочався щойно перед пятьдесятьма роками. Першим успіхом жіночої пропаґанди й боротьби за рівноправність з мужчинами було допущення жінок до висоцких шкіл. Майже рівночасно завели в себе цю реформу Америка, Швайцарія і скандинавські держави, пізніше пішли їхніми слідами: Анґлія, Франція, Німеччина, Австрія й инші. Жіноцтво почало користати передовсім з факультету медицини й уже в другій половині 19 століття було кілька жінок-лікарок. Це було ніби продовженням, зглядно відновленням старої, ще середньовічної традиції, коли то жінки справді були лікарками, цируликами, аптикарями й займалися піклуванням хорих. При кінці 19-го століття, а ще більше з початком 20-го віку զароїлися жіноцтвом і инші факультети: фільософічний, правничий, а вкінці й інжинірський, ба навіть теольоґічний. Париж у 1897 р., а за ним і Рим в 1903 р. дістали перші свої адвокатки. Та під оглядом ріжноманітности звань, до яких допущено жінок, веде перед Америка, Анґлія й деякі північні краї. Тут є жінки не тільки лікарками, адвокатками, суддями й професорами, але й пасторами, інжинірами, дипльоматами, амбасадорами, міністрами, летунками, морячками, директорами банків і готелів та редакторами великих часописів. Італійка Еліза Беліоміні одержала недавно диплЬом на капітана корабля.

Відносно пізно добилося жіноцтво пасивного й активного виборчого права при виборах до парляментів, та ще й сьогодні є культурні держави, в яких жінки не мають виборчого права. Послами є в Ісляндії 1, в Швеції 2, в Голяндії 4, в Мадярщині 1, в Чехословаччині 13 жінок. Є по кілька жінок також у польськім і фінляндськім парляменті, та найбільше має їх німецький райхстаґ, бо аж 36.

Великих успіхів доконують жінки ріжних країв і народів на полі спорту, летунства й взагалі сьогодні вже майже нема праці ні звання, в якому не бралаб участи жінка, бож ми самі були свідками, як і горстка наших брала участь у світовій та визвольній війні, як вояки.

Питання тепер, як далеко поступила в тому еманципаційному змаганню наша українська жінка. Розуміється, що своєрідні обставини й непригожа доля народу не сприяє нормальному розвиткови українського жіночого руху й доля та життя нашої жінки має в собі ще багато прадавніх, не конче симпатичних первнів. З одного боку важке й майже рабське положення жінки-селянки й робітниці, що працює понад свої сили, подібно незавидна доля жінки-матери й господині в родині пересічного урядника, а з другого боку мала горстка жінок, що присвятилась учительському званню по народніх, а по части й середніх школах, — отце все, на що дасться розложити життя й праця української жінки. Правда, є ще й зникаюча скількість „щасливих" жінок, що завдяки дивному вихованню й виїмково корисній ситуації мужа цурається всякої праці й не робить нічого — та кажемо, це число, на щастя, у нас дуже незначне. Щоби життя української жінки взагалі було всесторонньо творче, відповідаюче її фізичним і духовим силам та потребам, корисне для родини й загалу, треба, щоби змінилася доля цілого народу на краще, а саме так, щоби цілий народ знайшовся в умовинах, пригожих для свойого всестороннього зросту й розвою. Але й у стремліннях до поліпшення народньої долі може свідома жінка грати дуже важну ролю; старання в тому напрямі між українським жіноцтвом вже, на щастя, бачимо й вони приносять вже гарні успіхи для справи як загалу, так і української жінки зокрема.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 22. січня 1929. року помер Яків Порценалюк, член Бр. св. о. Миколая, від. 341. У. Н. Союза в Клівленд, О. Покійний був родом із села Нагорянка, чортківського повіту в Галичині.

Похорон відбувся дня 26 січня з дому жалоби, 4286 Іст 94 ул. Похорон відправив о. Коритоцький в церкві св. ап. Петра і Павла. Тіло похоронено на цвинтарі Закарпатських Українців.

Покійний вступив до Братства і У. Н. Союза в місяцю листопаді 1924 року. Увесь час був щирим членом, що ніколи не відмовлявся від добровільних жертв на ріжні народні цілі. Покійний мав повагу серед членів відділу і в минувшім році був вибраний заступником предсідателя. При похороні члени відділу віддали йому належну прислугу. Не зважаючи на сніговицю й мороз, вони зійшлися громадно, щоб з пошаною проводити бувшого свого товариша до місця вічного спокою.

Покійний осиротив жінку та четверо дітей, а також сімдесятьлітну маму. Зійшов у могилу в середнім віці, бо прожив всього 43 роки.

Хай буде земля йому пером!

І. Кренціґлова, секр.

ПОДЯКА

Я, низше підписаний, складаю сердечну подяку головному урядови Українського Народного Союза за скоре виплачення мені посмертного в сумі $500.00 по бл. памяти моїй жінці Анни Гиряк. Рівнож дякую разом з діточками місцевому відділови 236 У. Н. Союза, його урядникам і членам за численну участь у похороні.

Андрій Гиряк,
член від. 236 У. Н. Союза
в Сейр, Па.

—o—

Я, низше підписаний, складаю щиру подяку У. Н. Союзови за те, що негайно по смерти моєї жени Анастазії Герман виплатив мені $1000 посмертного. Так само щиро дякую всім урядникам тов. ім. Б. Хмельницького, від. 22 У. Н. Союза в Брукліні, Н. Й.

Осип Герман.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю сердечну подяку УНС. за уділення мені допомоги у висоті 75 долярів з фонду запомогового. Ця допомога стала мені великим поратунком у моїм критичнім стані.

Також складаю щиру подяку бувшим урядникам Братства св. Андрія, відділ 48 УНС, в Плейнс, Па., за їх сердечну підтримку в моїй біді.

Закликаю Українців та Українок нашої місцевости приступати до Українського народного Союза, який є для своїх членів справжнім батьком та опікуном.

Теодор Катулька.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

